

Gènere no binari i llengua: quan la gramàtica no et representa

Fa deu mesos em vaig mudar al nord-est d'Anglaterra per començar un doctorat i treballar com a lectora de català a Newcastle University. Un vespre, mentre la meua amiga Lena i jo tornàvem cap a casa (vivim al mateix barri - si sou dones entendreu la tranquil·litat que això suposa), em va dir la frase: "I might see them on Saturday". Els que parlu anglès potser pensareu que la Lena m'estava explicant els plans que tenia per al cap de setmana amb els seus amics. Si aquest hagués estat el cas, ara probablement no estaria escrivint-ne un article. Aquell *them* que la Lena va deixar anar amb tanta fluïdesa i naturalitat no significava ells o elles, sinó que més aviat era un mecanisme lingüístic per referir-se a algú que no s'identifica amb el gènere masculí ni el femení, o que ho fa amb tots dos alhora. Als països de parla anglesa, comença a ser comú escoltar aquesta forma. Així com és cada cop més habitual que, en conèixer una persona nova, es demani quins són els seus pronoms, és a dir, amb quins pronoms desitja que ens hi referim.

Quan ets un *expat* i vius fora del teu país, hi ha un procediment que se't produeix de forma repetida i involuntària al cervell: tendeixes a comparar-ho tot amb el teu país d'origen. Si a això, li sumes que jo soc lingüista, ja us podeu imaginar el torrent de preguntes al qual aquella conversa rutinària em va empènyer: on és el lloc de les persones no binàries en les llengües romàniques, que es basen en la distinció constant entre el gènere masculí i el femení, i no posseeixen un gènere neutre explícit? Si no em sentís còmoda utilitzant el femení, quina fórmula hauria d'utilitzar cada vegada que obrís la boca? I més concretament, com de preparada està la llengua catalana per incloure aquestes noves realitats?

Recentment, certes veus han començat a plantejar l'ús de la vocal *i* o de la consonant *x* (impossible d'utilitzar en l'àmbit oral) com una solució perquè les persones que no s'identifiquen exclusivament amb el masculí ni el femení puguin sentir-se representades en català. Si el tema del llenguatge inclusiu i el desdoblament de gènere ja havia generat gran debat entre els entesos de la llengua, probablement a hores d'ara es deuen estar estirant els cabells. Els lingüistes argumenten que la llengua no té el poder de canviar la societat, sinó al revés. Exposen que n'és només un reflex i que el fet de modificar les nostres conductes lingüístiques no tindrà un impacte real en el funcionament del món. D'altra banda, els col·lectius feministes i LGTBIQ+ reclamen que es proposi una solució, ja que el que no s'anomena, a efectes pràctics, acaba no existint.

El que és innegable és que existeixen persones que no se senten incloses en la tradicional divisió de gènere *i*, des del meu parer, és totalment necessari escoltar-les. Si apareixen veus que reclamen canvis és perquè cada cop hi ha més gent que s'atreveix a escoltar-se i qüestionar els patrons preestablerts. Si volem avançar cap a una societat inclusiva, cal que l'escolta i el diàleg siguin al centre.

És veritat que les propostes lingüístiques suggerides potser no són del tot efectives: moltes vegades utilitzem la *i* com una forma de diminutiu efectiu (guapi). Tot i així, això no pot ser una excusa per arxivar un tema i mirar cap a una altra banda. Potser el canvi residirà a no utilitzar els termes masculí o femení, no ho sé. El que sí que sé és que caldrà parlar-ne tard o d'hora. Si desitgem protegir la llengua catalana i volem que cada vegada més gent la utilitzi, tothom ha de poder trobar-hi el seu lloc. Els lingüistes exposen que la llengua no canvia la societat, però i si, en realitat, la societat ja està canviant? No hauríem de mirar d'estar-ne a l'altura?

Laura Arbonès Martínez és lingüista i lectora de català a Newcastle University (Regne Unit)